

Tân Định & Đa Kao thân yêu những con đường còn giữ tên xưa

Trần Đình Phước

(Xin được kính tặng đến bà con Tân Định & Đa Kao và những ai đã từng đi qua nơi đây)

Cho đến bây giờ, dù đã xa Tân Định và Đa Kao nhiều năm, nhưng trong tôi “Tân Định và Đa Kao” lúc nào cũng là một nỗi nhớ khôn nguôi! Chúng cứ thôi thúc tôi hoài. Đã bao năm qua, tôi muốn tìm về chốn này, để sống lại với kỷ niệm thuở học trò, mà tình yêu khi đó “chỉ biết đôi mắt nhìn nhau cũng đủ rồi.” Tôi cứ hẹn nhiều lần, nhưng vẫn chưa bao giờ thực hiện được ước mơ của mình. Rồi! một dịp tình cờ đưa đến. Giấc mơ đã trở thành hiện thực. Tôi đã có hai tuần lễ đi qua, đi lại, đi tới, đi lui. đi xuôi, đi ngược trên những con đường kỷ niệm của Tân Định và Đa Kao. Điều làm tôi rất đỗi ngạc nhiên và thích thú nhất là nhiều con đường trong khu vực này vẫn không hề bị đổi tên.

Thật vậy! Sau 30 tháng 04, năm 1975. Một số tên đường của thành phố Sài Gòn thân yêu đã bị đổi bằng những cái tên xa lạ. Nay, được thấy lại các tên đường ở khu Tân Định và Đa Kao không bị thay đổi nhiều, trong lòng tôi bỗng nhiên dâng lên một sự xúc động mãnh liệt và một niềm sung sướng vô biên.

Xin mời các bạn cùng tôi tìm về những con đường kỷ niệm thân yêu của Tân Định và Đa Kao với những bồi hồi, rung động khó quên của thời niên thiếu không bao giờ phai pha, dù năm tháng trôi qua như cơn gió thổi.

Trước hết, xin bắt đầu từ Cầu Kiệu với con đường Hai Bà Trưng đi về phía Sài Gòn. Khoảng đường này, bên tay phải là hẻm Vựa Gạo số 477 HBT. Nơi các ghe thuyền ngày xưa chọn làm bến tấp nập xuống gạo ở đây, để từ đó gạo được giao lại cho

các chợ. Hẻm có nhà của Hoạ sĩ vẽ áo dài ba miền Nam, Trung, Bắc nổi tiếng Lê Trung. Ông đã từng đoạt nhiều giải thưởng lớn về Hội Hoạ.

Con hẻm đi ra được hẻm 60 Cù Lao Yên Đồ, phòng khám mắt của Bác Sĩ Kính, tiệm bán bông cườm cho đám tang, tiệm thuốc Bắc của ông Lang Sách. Nay là tiệm bán “Bánh Tằm Bì 370 - Đặc Sản Bạc Liêu” của con trai của rơ nước rút Nguyễn Văn Châu thuê mở quán ăn. Cua Rơ xe đạp Nguyễn Văn Châu đã làm nên một kỳ tích vô tiền khoáng hậu, mà cho đến nay chưa từng có bất cứ cua rơ xe đạp VN nào tạo được “Trong cùng năm 1961, ông đã đoạt chức Vô Địch nước rút Á Châu ở Đông Kinh và Đông Nam Á Vận Hội ở Ngưỡng Quang.”

Hẻm cô Hai Kim, số 451 HB. Bên phải đầu hẻm là tiệm điện Ngọc Sơn, trong hẻm có cô Hai Kim chuyên cắt lể, giác hơi, cạo gió và bán thuốc tể. Cạnh bên là nhà của Dịch Giả các truyện kiếp hiệp nổi tiếng Từ Khánh Phụng với các truyện: Trảm Lư Bảo Kiếm, Hoả Long Thần Kiếm, Quái Khách Muôn Mặt, Song Nữ Hiệp Hồng Y Kiếm Hiệp,...có lò làm bánh hủ tiếu và bánh cuốn tráng hơi của người Hoa chuyên đem bỏ mối trong vùng, Bà Năm Cà Lì bán vải ở chợ Tân Định.

Bên trái hẻm là tiệm sửa xe gắn máy Chín Kết sửa xe Mô Tô, nhà thuốc Nhân Phong Đường hay còn gọi là Thuốc cam Hàng Bạc số 447 B - HBT. Trước cửa trên quay kính bên trái có trưng bày một con nai bằng gỗ mun, nhìn tưởng như thật. Gia đình Nhân Phong Đường hầu hết ở nước ngoài. Hiện chỉ còn người con trai út là cựu quân nhân Binh Chủng Thiết Giáp VNCH ở lại trông coi và kế nghiệp. Trước năm 1975, ông chủ thuốc cam Hàng bạc có nhiều bộ sưu tập đồ cổ rất giá trị. Nhất là những binh khí và đồ sành sứ cổ xưa. Đặc biệt, có một con chim sáo nhỏ bằng ngọc thuộc loại quý hiếm.

Kế bên là tiệm cà phê tên Hải Nàm của người Việt gốc Hoa. Nơi đây bà con thuộc giới bình dân thường đến thưởng thức cà phê pha bằng vợt. Hai chân ngồi trên ghế theo kiểu ngồi nước lứt, miệng nhâm nhi ly cà phê xây chừng, môi bập bẹ điều thuốc Rê Gò Vấp, Cotab, Bastos xanh đỏ...để bàn chuyện thời sự, bàn những con số đề sẽ xổ vào buổi chiều, giá cả hàng hóa lên xuống hàng ngày, chuyện chính chị, chính em, bàn về đua ngựa cuối tuần ở trường đua Phú Thọ, với các con ngựa được mang tên các nữ nghệ sĩ cải lương danh tiếng như: Út Bạch Lan, Thanh Nga, Ngọc Giàu, Bạch Tuyết.. Ngoài cà phê ra, còn có hủ tiếu mì, hoành thánh, bánh bao, xíu mại. Buổi chiều có thêm xe bán tiết canh, lòng heo của bà Thìn, nhà trong hẻm 60 Yên Đồ - Cù Lao.

Phía bên trái, dưới chân Cầu Kiệu là con hẻm nhỏ số 478 HBT chuyên bán chó, kèm theo một đội quân chuyên săn bắt chó. Dụng cụ hành nghề rất đơn giản: một ống nước dài khoảng một thước rưỡi, bên trong luồn một sợi dây cáp nhỏ, được thắt nút thông lọng. Họ lùng sục khắp hang cùng, ngõ hẹp trong thành phố, ra đến tận ngoại ô để tìm nguyên liệu chó, đem về cung cấp cho các quán Cờ Tây.

Em chó nào chạy lang thang là chỉ vài giây, bằng thao tác thuần thục, các tay săn bắt chó đã đưa thòng lòng vào cổ em và ném ngay vào bao bố trong có đựng tro, để cho em bị ngộp, không sửa, không giãy giụa, hoặc ú ớ được. Nếu em chó nào đẹp, có giá trị thì chờ vài ngày cho chủ nhân đến tìm chuộc lại theo luật giang hồ.

Kế tiếp là tiệm trà Phật Tổ, cây xăng nhỏ HBT, tiệm bán đồ điện Thành Mỹ, tiệm sơn Mậu Ký và cửa hiệu bán xe đạp cùng phụ tùng Đoàn Văn Thắm được các cua rơ xe đạp thích đến mua, hay đặt phụ tùng sản xuất từ Pháp và Ý Đại Lợi. Sau này, có thêm tiệm bán xe đạp Tuấn Kiệt với bà chủ đeo kính trắng, gọng nhựa đen, miệng lúc nào cũng cười tươi như hoa nở.

Quẹo trái ở ngã ba là đường Trần Quang Khải. Đầu đường là phòng mạch của Bác Sĩ Hạnh. Trước khi đi ngoại quốc đã làm giấy tờ hợp pháp giao lại căn nhà cho người em tên Lịch. Nay, vợ chồng anh hành nghề bôm và vá ép xe giá rất bình dân. Họ làm ăn rất đàng hoàng, uy tín và có lương tâm, tiệm Bida TQK, về sau đổi thành Salon bán xe TQK.

Đi thêm vài bước là con đường nhỏ tên Nguyễn Hữu Cảnh, còn gọi là đường Xóm Chùa vì trong hẻm có nhiều chùa chiền. Đầu hẻm, phía bên phải là chỗ mài dao kéo, tông đơ, rồi đến tiệm bánh cuốn Thanh Trì vẫn còn tồn tại, có lẽ đã hơn nửa thế kỷ? Bà chủ đã mất cách đây vài năm, các con gái bà tiếp tục nối nghiệp. Nằm đối diện là Hãng Sáo Công Ty, rồi tới Trường Việt Nam Học Đường, số 38 đường Đặng Tất do Thầy Phan Hiếu Kính làm Hiệu Trưởng và Trường Trung Học Tư Thục Văn Lang, số 51 Trần Quý Khoách do Thầy Ngô Duy Cầu làm Hiệu Trưởng.

Trường Văn Lang bắt đầu bằng hai dãy nhà lợp bằng tôn trên nền đất từ các ao rau muống. Sau đó Thầy Cầu cho xây dựng từ từ. Sau này, trường Văn Lang được xem như có bề thế nhất trong vùng. Thành phần giáo sư giảng dạy rất hùng hậu. Đa số đang là Giáo Sư của các Trường Công Lập nổi tiếng như Pétrus Ký, Chu Văn An... Năm nào, tỷ lệ học sinh trường Văn Lang cũng đều đạt thành tích rất cao trong các kỳ thi Tú Tài 1 và Tú Tài 2 do Bộ Giáo Dục tổ chức..Thầy Cầu mất đúng vào ngày 30 tháng 04, năm 1975.

Hiện nay Trường Văn Lang là trường duy nhất trong khu vực Đa Kao và Tân Định còn tồn tại và vẫn giữ tên Văn Lang. Đối diện trường Văn Lang là Cư Xá Kiến Ốc Cục Tân Định, dành cho công chức. Đi vào phía trong là chùa Vạn Thọ và một số chùa nhỏ khác nằm rải rác. Ngoài ra có dãy phố mười căn, trong đó có gia đình ban kích động nhạc thần đồng CBC danh tiếng một thời, vì các nghệ sĩ trình diễn đều còn ở lứa tuổi nhi đồng.

Phía tay phải là quán cơm cây Điệp, kế bên là hãng sản xuất Gạch Bông Vân Sơn và tiệm Billards mang cùng tên. Nhìn sang bên đường là tiệm giặt ủi Tần Tiến, cho thuê xe xích lô đạp, làm bản kẽm Dầu, trường Trung Học Tư Thục Tân Thạnh của Thầy Phan Út. Trước khi đi vào cổng trường, phải đi ngang Bảo Sanh Viện Ngô Liêng. Hẻm Trường Tân Thạnh đi ra được đường Đặng Dung. Quẹo bên trái có

khách sạn Đặng Dung , quẹo bên phải là nhà Thầy Hiệu Trưởng Văn Lang Ngô Duy Cầu, số 48 A Đặng Dung. Nay là phòng chữa răng Ngọc Nha và nhà của gia đình Thuốc Cam Hàng Bạc.

Đi tiếp sẽ gặp chùa Cô Hồn hay Tân Hiệp Nam Nữ Hội, số 186 TQK, cây xăng TQK, Photocopy Hoàng Sơn, xe nước mía chị Hai số 186 Bis. Cô em gái tên D...là nữ sinh Lê Văn Duyệt rất xinh xắn và duyên dáng. Nhờ thế mà xe nước mía chị Hai lúc nào cũng tấp nập khách đến thưởng thức, mà đa số là học sinh. Nhiều anh chơi nổi kêu một lúc hai, ba ly và tình nguyện rửa và dọn ly giùm. Tuy nhiên, một chàng Sĩ Quan tốt nghiệp khoá 19 Võ Bị Đà Lạt thuộc binh chủng quanh năm hành quân với bụng biền và lặn lội ở Rừng Lá Thấp đã được nàng đáp lại tình yêu. Đây là một mối tình lãng mạn và trong sáng. Nhưng định mệnh oái ăm đã không đưa đến một kết thúc tốt đẹp vì thân mẫu cô đã quyết liệt từ chối. Lý do là khác biệt về tôn giáo và nhất là không muốn cô sớm trở thành quả phụ thơ ngây ở tuổi vừa mới chớm hai mươi. Cuối cùng hai người đành phải nhắm mắt chia tay. Nghe đâu gia đình nàng đang định cư ở Canada. Còn chàng sau năm 1975 tiếp tục dùi mài kinh sử hơn mười năm ở Đại Học không có ngày tốt nghiệp. Chàng đã cùng gia đình đến Mỹ theo diện H.O và định cư ở Nam Cali. Thỉnh thoảng chàng cũng viết nhiều bài gồm đủ các đề tài và được đọc giả các nơi ái mộ. Nghe đâu chàng cũng đã từng đoạt giải “Viết Về Nước Mỹ” nhiều lần.

Đường Bà Lê Chân bên tay phải, ngay góc đường là quán cơm tấm bì, chả, sườn nướng, xí mại và cà phê pha vớt bình dân tên Ngọc Long của vợ chồng con trai nghệ sĩ lão thành Bảy Nhiêu. Kế bên có bà Sáu bán nước trà Huế và hai bàn đá banh tay lôi cuốn các học sinh kéo đến thưởng gầy ồn ào trước khi vào học và lúc tan trường. Đôi khi sinh ra ẩu đả vì cá độ, chọc quê nhau. Cả hai bên thắng hay thua thì quần áo, mặt mày đều dính dầu nhớt lem luốc. Chắc chắn về nhà sẽ bị ăn đòn.

Nằm đối diện là Đình Phú Hoà, số 159 TQK nơi các đoàn hát bộ và cải lương thường đến tập và diễn tuồng. Diện tích Đình Phú Hoà đang dần dần bị thu nhỏ lại vì được dùng làm chỗ giữ xe, cho thuê mặt bằng và xây cất nhà cửa bất hợp pháp. Sát bên Đình Phú Hoà là lớp Anh Ngữ của Giáo Sư Nguyễn Thế Thông.

Nằm trên đường Bà Lê Chân phía bên trái có một hẻm nhỏ với ông Sáu Hộ chuyên bó bột trị trật xương, gãy xương tay chân, tiệm Kim Thạch bán văn phòng phẩm, dụng cụ học sinh, nhà in Bùi Văn Tạ, bảo sanh viện Hà Đông Hà. Trước mặt có con đường mang tên Mã Lộ.

Hồi xưa có bến xe thổ mộ và xe cá. Con đường này chạy song song phía sau chợ Tân Định. Đi thêm khoảng mười mét là đường Hai Bà Trưng. Nằm ngay góc Bà Lê Chân và HBT là Y Viện Tân Định. Phía bên phải có tiệm thịt bò Thành Thế và ba tiệm vàng Đình Thế, Hữu Thành và Mỹ Thịnh. Hai ông bà Mỹ Thịnh sản xuất hàng tá con. Tất cả đều là gái, tướng cô nào cũng đều dong dong cao. Nghe đâu ông bà đi

cầu tự được một đấng con trai? Cũng nói thêm ở gần đó có nhà thuốc Đông Y Đức Nguyên số 350 HBT của Đông Y Sĩ Chánh Kỳ. Bên trái là chợ Tân Định hoạt động hầu như suốt ngày. Ban ngày là hoạt động về chợ búa. Còn về chiều và tối thì các hàng quán: Trái cây, hột vịt lộn, ốc gạo, ốc hương, ốc len xào dừa, khô mực, đu đủ bò khô, gan cháy, hủ tíu mì, sâm bổ lượng, cháo lòng, bánh cuốn...

Bà con đi ngang qua thường hay bị chèo kéo lại và lực lượng bán vé số vừa thấy khách ngồi là chạy lại mời mọc. Chưa tính đến các cái bang thường gây phiền phức cho thực khách khi vừa ăn xong, chưa rời khỏi bàn đã bị họ nhào tới thu gợn chiến trường chớp nhoáng.

Từ Đình Phú Hoà nhìn sang bên kia là đường Trần Nhật Duật. Xe chè Huỳnh Thị Ngà nằm ngay góc đường. Bà chủ là người miền Bắc di cư. Xe chè bà nổi tiếng về đậu xanh, đậu đỏ và bánh lọt nước dừa không nơi nào sánh bằng. Bà cũng bán thêm nước chanh muối, sương sáo, sương sa. Vào giờ tan học, học sinh các trường kéo đến rất đông, bà bán không kịp. Đường TND chạy dài tới khu nông cơ cũ. Cuối cùng, được chắt dút bằng một nhánh sông nhỏ chảy ngang qua. Học sinh trốn học thường đến đây tắm sông, trèo hái trứng cá, bần, bình bát, keo và mướn ghe chèo ra đến Long Vân Tự và cầu Phan Thanh Giản - Xa Lộ Sài Gòn Biên Hoà.

Trên đường Trần Nhật Duật có bốn con đường nhỏ mang tên các nhân vật lịch sử đi ngang qua. Thứ tự như sau: Đặng Dung, Đặng Tất, Trần Quý Khoách và Trần Khánh Dư. Riêng, hai đường Đặng Dung và Trần Khánh Dư chạy dài đến đường Trần Khắc Chân, còn gọi là xóm Cầu Mới, đi ra được đường Chi Lăng - Gia Định. Trên đường Trần Nhật Duật, hẻm số 21 có tiệm chụp hình Nguyễn Kỳ nổi tiếng. Một thời được các nữ sinh kéo đến rất đông. Họ thường đến đây chụp hình kỷ niệm, chân dung để dán trong lưu bút ngày xanh. Chủ nhân có biệt tài tô điểm, thêm thắt làm cho hình đẹp sắc sảo và giá trị hơn.

Nhà số 10 là Trường Trung Tiểu Học Tư Thục Huỳnh Thị Ngà do Bà Huỳnh Thị Ngà làm chủ, kiêm Hiệu Trưởng. Trường thành lập từ năm 1947, ban đầu chỉ là những lớp bậc ở Tiểu học ở căn nhà trệt. Dần dần xây lên nhiều tầng và phát triển thêm Trung Học Đệ Nhất Cấp và Đệ Nhị Cấp. Bà là một phụ nữ giỏi, đảm lược. Thời nào Bà cũng giao thiệp rộng trong các giới chức đương quyền và các Phong Trào Phụ Nữ. Bà biết chèo chống, điều hành và giữ vững ngôi trường Huỳnh Thị Ngà, mà chung quanh có nhiều trường trung học tư thục khác như: Văn Lang, Việt Nam Học Đường, Văn Hiến, Huỳnh Khương Ninh, Vương Gia Càn, Tân Thạnh, Les Lauriers, Nguyễn Công Trứ, Đông Tây Học Đường... Các Hiệu Trưởng đều là nam giới. Họ đã dùng mọi cách để cạnh tranh với trường bà, nhưng không ảnh hưởng được gì hết!

Đặc biệt, trường HTN còn là trường duy nhất ở Sài Gòn có nhận nữ sinh Nội Trú. Phụ huynh rất an tâm khi gửi con vào đây học nội trú. Bà dạy dỗ, chăm sóc, theo dõi thường xuyên và áp dụng kỷ luật thật nghiêm khắc với các em. Trường lúc nào cũng đông học sinh, thi cử luôn luôn đạt thành tích tốt. Bà khuyến khích học sinh tham gia

các chương trình văn nghệ, các công tác phục vụ cộng đồng, cứu trợ các nạn nhân bị thiên tai và thăm viếng thương bệnh binh đang được điều trị ở các Quân Y Viện. Những học sinh góp mặt thường được bà nâng đỡ cho miễn hay giảm một phần học phí. Nữ minh tinh điện ảnh nổi tiếng Thẩm Thúy Hằng, Ca sĩ Trang Mỹ Dung, Thảo Ly, Phương Đại, Thần đồng Phương Mai, Vũ Bộ Song Kim... đều từng là học sinh trường HTN.

Ngoài ra, Bà còn dành một phòng rộng nhất cho Giáo Sư dạy Pháp Văn Trần Văn Chánh thuê mở Cour Particulier ở tầng trệt. Giáo Sư Chánh là thân phụ của Bộ Trưởng Y Tế VNCH là Trần Lữ Y (Louis) Lúc đầu Thầy mở các lớp luyện thi Tú Tài 1&2 Pháp tại tư gia gần trường Huỳnh Khương Ninh, trước nhà có cây mít ướt đã già, múi nhỏ, nhưng ngọt và thơm. Sau này học sinh các trường theo chương trình Pháp như: Marie Curie, Jean-Jacques Rousseau, Couvent des Oiseaux, Pasteur, Taberd... đến ghi tên học rất đông, nên Thầy phải chuyển sang trường Huỳnh Thị Ngà mới có thể chứa đủ.

Trường hoạt động cho đến ngày 30/04/1975. Tính ra tồn tại gần ba mươi năm. Bà HTN mất cuối năm 1992 tại tiểu bang Virginia (Hoa Kỳ.) Lúc còn sinh thời, Bà có ước mơ lấy lại ngôi trường thân yêu mà Bà đã bỏ ra bao nhiêu công sức tạo dựng. Nhưng ước mơ của Bà đã không bao giờ trở thành hiện thực.

Đối diện trường Huỳnh Thị Ngà, góc đường Đặng Dung là nhà giáo sư khiêu vũ Nguyễn Trọng ở trên lầu một, phía trước có cây me to. Học sinh các trường chung quanh thường leo lên hái, Những trái me được túm gọn lại trong áo sơ mi. Khi vừa trèo xuống, thỉnh thoảng bị các anh hùng du đảng xóm chợ Tân Định tịch thu hết chiến lợi phẩm. Lúc đó chỉ biết mếu máo, năn nỉ xin lại vài trái ăn cho đỡ ghiền.

Cách đó vài căn là nhà Giáo Sư Huỳnh Văn Mĩ (i ngắn.)Thầy Mĩ nổi tiếng về dạy Pháp Văn, nhất là phương pháp phân tích các mệnh đề rất dễ hiểu. Thầy cũng là một trong những Võ Sư có công sáng lập môn phái Hàn Bái Đường. Không ai nghe nhắc về vợ thầy, sau khi hết giờ dạy học chỉ thấy Thầy đi chợ một mình, tay xách cái gà mên. Thầy có con trai tên H. đẹp trai, giỏi võ và tốt nghiệp Bác Sĩ Quân Y. Thầy Mĩ mất ở Nam Cali năm 2004, hưởng thọ 93 tuổi. Học sinh trường Huỳnh Thị Ngà rất nể sợ thầy. Trong giờ Thầy dạy, không em nào, cho dù bặm trợn đến đâu cũng không dám hó hé, quậy phá hay lơ là vì thầy rất nghiêm và khó. Em nào vô kỷ luật. Thầy sẵn sàng có biện pháp thích đáng ngay lập tức. Bà Huỳnh Thị Ngà là học trò hồi nhỏ của Thầy. Phải kể thêm ở đây xe kem của một người miền Bắc di cư có cô con gái tên Mai và xe bò viên của ông Tàu có đồ xí ngẫu ăn bò viên. Thường thường là ông thắng. Trường hợp ông thua thì bò viên ông múc chung cho người thắng nhỏ hơn là loại bán bình thường cho khách.

Bây giờ trở ngược ra đường Trần Quang Khải đi về phía Đa Kao. Trước khi đến một ngã năm. Phía bên trái là phòng nha khoa trang bị máy móc hiện đại của vợ chồng đều là Nha Sĩ. Vợ là Nha Sĩ tên Hạnh. Dáng người mảnh mai, trang nhã. Bệnh nhân

đang đau răng được bà chữa trị, tự nhiên cảm thấy không đau. Bà có nụ cười đẹp, hiền từ, hai hàm răng trắng đều. Gia đình tôi là khách hàng quen thuộc của bà. Chồng là Không Quân Thiếu Tá Nha Sĩ Dương Quảng Định đã từng tu nghiệp ở Hoa Kỳ (phục vụ tại Trung Tâm Giám Định Y Khoa Không Quân.) Hai vợ chồng rất đẹp đôi. Đi thêm khoảng ba mươi thước gặp một Villa cổ, phía trước có Depot rác nhỏ. Các công nhân quét rác sau khi gom rác xong đem đến đây đổ.

Bên kia đường là chỗ cho thuê sách, tiểu thuyết và truyện kiếm hiệp Đức Hưng, kế bên là tiệm hàn gió đá Sáu An, tiệm hớt tóc Hải Vân. Cách đó vài căn là nơi chuyên sản xuất xích lô đạp và xe ba bánh có tên Ngọc Quế.

Khi đến ngã năm, bên tay trái là đường Trần Khắc Chân, nhìn về phía tay phải là đường Nguyễn Phi Khanh và Trần Văn Thạch (nay là Nguyễn Hữu Cầu.) Có nhà may Tụ Bảo, tiệm buôn Thế Giới, vựa trái cây, lò bánh mì, nhà Bác Sĩ Trần Văn Văn, Cinéma Modern, nhà sách Yếm Yếm Thư Quán.

Đối diện là xóm Cảnh Sát, vì đa số những gia đình ở đây đều phục vụ trong ngành Cảnh Sát và nhà Quái Kiệt Tùng Lâm. Hẻm này đi ra được đường Đinh Công Tráng. Căn nhà nằm ngay góc Nguyễn Phi Khanh và Trần Văn Thạch của ông bà Bùi Ngọc Phương. Ông tự phong cho mình là vua dầu hoả Việt Nam và dự định ứng cử Tổng Thống VNCH. Sau năm 1975 ông mất ở trong tù.

Nếu đi ngược chiều trên đường Nguyễn Phi Khanh, ngã ba đầu tiên là đường Huyền Quang có Sơn Trà Đình - Tín Nghĩa Hội, số 113 A Nguyễn Phi Khanh nằm ngay góc. Mỗi năm vào dịp Lễ Vu Lan có trình diễn Hát Bộ. Khách giả đi xem thường ném các quạt giấy có kẹp tiền lên sân khấu, để tưởng thưởng khi đến đoạn nào gây cần, hấp dẫn. Lúc đó chiêng trống thi nhau gõ, đánh liên hồi. Tiếng la hét cổ vũ ầm ĩ.

Đường Huyền Quang mang tên một vị Sư. Con đường dài khoảng hai mươi thước, đi hết đường Huyền Quang gặp đường Lý Trần Quán, quẹo trái là trường Mẫu Giáo Mạnh Mẫu. Nơi đây có nữ Nghị Viên Thành Phố nổi danh TKT, mà một dạo báo chí Sài Gòn hết lời ca tụng bà có biệt tài “vừa đánh răng, vừa huýt sáo.” Kế bên là Chả Cá Lã Vọng. Cuối đường sẽ gặp đường Hiền Vương và bên hông nghĩa Trang Mạc Đình Chi. Quẹo trái là Sở Vệ Sinh Thành Phố.

Ngã ba kế tiếp của đường Nguyễn Phi Khanh là Lý Văn Phúc, có một Depot rác rất lớn. Các công nhân vệ sinh đưa rác về đây tập trung, trước khi các xe lớn đến chở đi tái chế và phế thải.

Cuối đường là quán cà phê bà Chi, mà các bài viết về cà phê Sài Gòn cũ luôn luôn phải nhắc đến. Bây giờ con cháu bà vẫn tiếp tục, nhưng khách không còn đông. Buổi trưa phải bán thêm cơm phần giao đến các văn phòng.

Quẹo trái gặp rạp hát Casino Đa Kao (nay là Rạp Cầu Bông) , tiệm thạch chè Hiền Khánh, nhà may Cao Minh, tiệm bánh Bảo Hiền Ròng Vàng, tiệm kem Mỹ Hương là nhà của nhạc sĩ Tây Ban Cầm Đan Phú. Ông thường chơi cho các Đài Phát Thanh và các chương trình Đại Nhạc Hội hàng tuần do Đài Phát Thanh Sài Gòn tổ chức thi tuyển lựa ca sĩ ở Rạp Quốc Thanh và Hưng Đạo. Khi ông đệm đàn, ông rất khó với ca sĩ hát không đúng nhạc hay không thuộc bài bản. Tuy nhiên, khi đệm cho nữ ca sĩ Liêu Trai Thanh Thúy hát. Dù ca sĩ Thanh Thúy hát cách nào, đôi khi chỏi, hay rớt nhịp. Ông cũng vui vẻ đệm theo, mà không một chút bực dọc hay phàn nàn. Kế bên là tiệm Thịt Bò Đức Phú.

Đối diện bên đường là nhà hàng Pháp tên Casino, tiệm bán quân trang, huy chương và huy hiệu quân đội Quế Anh. Nếu quẹo phải sẽ gặp tiệm hớt tóc Đơ, chuyên hớt tóc theo lối tài tử ngoại quốc, rồi đến Đền Thờ Đức Trần Hưng Đạo số 36 Hiền Vương (nay là Võ Thị Sáu). Ngõ vào trong đền phía bên trái bán nhang đèn cho khách thập phương đến cầu khẩn, có bà thầy bói mù chuyên gieo quẻ bói bằng hai đồng xu. Gieo quẻ cho bất cứ ai, khi hai đồng xu vừa rơi xuống chiếu, bà cũng đều nói với thân chủ là sắp nhận được tin vui ở xa và dặn thân chủ nên cẩn thận về đi đứng, xe cộ, kéo bị tai nạn, nhưng đã đến đây cầu khẩn thì được Đức Thánh Trần che chở, nên đều tai qua, nạn khỏi!

Đoạn đường Trần Quang Khải từ đây ra đến đường Đinh Tiên Hoàng, tuy không dài lắm, nhưng có rất nhiều cửa hiệu buôn bán. Phía bên phải là Pharmacy Duyệt, cũng là tên của Dược Sĩ Duyệt, nghe đồn gia đình ông gặp nạn lúc di tản ngày 30/04/1975? rồi đến bảo sanh viện Chung Nam Quế. Nơi các bà bầu khu Đakao và Gia Định thường đến khai hoa nở nhụy.

Nhà kế bên trước sân có một hồ nuôi cá tai tượng rất lớn và hon non bộ. Một phụ nữ rất mập ngồi trước nhà, lúc nào trên tay cũng cầm cây quạt bằng lông gà phe phẩy. Bà hành nghề coi bói bài Tây, thân chủ cũng đông. Tiếp theo có hai tiệm bán phụ tùng và sửa xe Honda, rồi cà phê Ngọc Dung số 77 Trần Quang Khải, của hai chị em tên Ngọc và tên Dung.

Đi thêm một chút nữa sẽ gặp Đình Nam Chơn, số 29 TQK. Trước đình có thờ hình ông Cọp rất oai vệ. Bên trái cổng, nằm trong sân đình có cây Đa to, rễ đan với nhau chằng chịt. Có lẽ nó được trồng đã hơn trăm năm? Hiện nay Đình Nam Chơn được xếp là “Di tích Kiến Trúc Nghệ Thuật” cần phải bảo tồn. Thêm vài bước nữa có một Phật Đường nhỏ của người Hoa, phía trước có hai cây Mai Tứ Quý đã già, hoa nở quanh năm. Phật Đường thuộc Giáo Hội Phật Đường Nam Tông có tên là Minh Sư Đạo Quang Nam Phật Đường. Nghe đâu Phật Đường này sẽ được xây dựng lại thành nhiều tầng. Mọi chi phí, tốn kém đều do các Hoa Kiều ở nước ngoài gửi tiền về giúp. Hiện đã lên kế hoạch và đang xin phép chính quyền duyệt.

Kế bên là tiệm vàng Bảo Thành. Ngoài việc bán vàng bạc, nữ trang, cũng còn nổi tiếng về làm bánh Trung Thu, giò lụa, giò thủ và các loại bánh mứt. Trước 1975, bà

Bảo Thành là chủ thầu các bãi giữ xe hai bánh lớn nhất Sài Gòn như: Trường Đại học Luật khoa ở đường Duy Tân, Nha Xổ Số Kiến Thiết ở đại lộ Thống Nhất, Rạp Hát Đại Nam trên đường Trần Hưng Đạo, và dọc theo hai bên đường Lê Lợi. Cách một căn là tiệm ăn Tàu có tên Dân Thiên, với các món mì xào dòn, áp chảo, cơm thố và cơm chiên Dương Châu tuyệt vời.

Tiếp tục phía bên trái. Đầu tiên là chi cuộc cảnh sát Tân Định. Kế bên là Đình Nghĩa Hoà được xây dựng vào năm 1917. Bà con thường gọi là Đình Công Thành Ban. Nơi đây chuyên trình diễn hát bộ. Trước đình có thờ một ông Cọp. Hẻm Đình Nghĩa Hoà đi thông ra được đường Trần Khắc Chân. Tiếp theo sẽ đến một dãy phố, có tiệm Ronéo Lửa Hồng quay ronéo, đánh máy và photocopy bài vở, tài liệu cho các học sinh và thầy cô giáo. Tiệm nhộn nhịp nhất vào mùa thi cử. Ngoài ra cũng còn bán những bản nhạc quay ronéo sẵn, giá rất bình dân.

Cách đó vài căn là một tiệm bán hòm, tiệm may Cửa, rồi đến nhà bà con với ông chủ rạp hát Văn Hoa.

Nổi tiếng ở đoạn đường này là tiệm cầm đồ bình dân Kim Ngân. Bà chủ lúc nào cũng trang điểm lộng lẫy như các cô đào cải lương Thanh Nga, Bạch Tuyết sắp lên sân khấu. Chung quanh cũng có nhiều tiệm cầm đồ, nhưng Kim Ngân thường đông khách hơn vì tiệm cầm mọi mặt hàng giá cao hơn các nơi, cho chuộc với phân lờ tương đối thấp và thủ tục đòi hỏi không phức tạp so các nơi khác.

Đi thêm khoảng hai mươi mét nữa là một con hẻm lớn, có thể nói là nổi tiếng nhất vùng Tân Định - Đa Kao. Đó là hẻm Vạn Chài. Đây là địa điểm quy tụ anh hùng hào kiệt tứ xứ về hùng cứ. Mỗi lần chính quyền mở các cuộc hành quân cảnh sát để bắt thanh niên trốn quân dịch hay cư trú bất hợp pháp thì xe cộ, súng ống rầm rộ, ca nô, thuyền nhỏ chạy dài dọc theo sông cầu Bông, đèn pin chiếu pha sáng cả một vùng. Cuối cùng, kết quả chẳng được gì hết! Vì thanh niên trốn quân dịch đã nhảy xuống sông, lặn qua bên phía Gia định, hoặc trốn trong các con hẻm sâu, tối tăm, quanh co khó đi vào. Lực lượng kiểm soát đành bó tay và chào thua!

Đặc biệt, trong hẻm có một trường trung tiểu học tư thực mang tên Văn Hiến do Thầy Phan Ngô làm Hiệu Trưởng. Thầy cũng từng ra ứng cử và đắc cử Nghị Viên thành phố Sài Gòn.

Ra khỏi hẻm, quẹo trái là gặp ngay rạp hát Văn Hoa. Rạp này đã từng một thời là nơi hẹn hò của những mối tình học trò thường buồn vu vơ, ăn chưa no lo chưa tới. Nơi của những học sinh cúp cua vào những giờ học, mà các cô cậu cho là nhàm chán. Nhất là học sinh các lớp Đệ Tam thường trốn học nhiều vì là lớp không thi, lớp dưỡng sức để chuẩn bị sang năm chiến đấu với thi cử. Lơ tơ mơ là đơ dèm cùi bắp hay đeo cánh gà chiên bơ lũng lảng trên vai.

Rạp Văn Hoa là một trong những rạp hát quen thuộc, thanh lịch và sang trọng so với các rạp khác trong vùng, vì có trang bị máy lạnh, màn ảnh rộng và giá vé vào cửa cũng tương đối bình dân. Rạp chiếu đủ các loại phim. Những lúc có phim mới và hấp dẫn, bà con sắp hàng rồng rắn, kéo dài tới tận trước ngõ xóm Vạn Chài. Khách giả nào không muốn sắp hàng, không muốn chen lấn đồ mồ hôi, dễ bị rách quần, rách áo hoặc bị rạch bóp, thì có thể mua vé chợ đen. Đôi khi phải trả gấp đôi, gấp ba lần. Cũng nên nói thêm ở đây. Kế bên rạp hát là một quán cà phê cũng mang tên Văn Hoa, đã đi vào lịch sử của cà phê Saigon. Quán có giàn âm thanh nổi tối tân, nhạc ngoại quốc chọn lọc, hấp dẫn, luôn luôn đổi mới, chỗ ngồi thanh lịch, vị trí thuận lợi và do hai chị em ruột là bà con với vợ của ông chủ rạp Văn Hoa đứng bán.

Cô chị có tên TBD và cô em có tên TBH. Hai chị em đều là nữ sinh trường trung học Huỳnh Thị Ngà. Lúc nào đi học, cả hai cô đều mặc đồ đầm rất xinh xắn. Trông giống búp bê không tình yêu. Nghe đâu cũng có nhiều anh trồng cây si đến uống cà phê thường xuyên mỗi ngày, trong số đó có anh là ca sĩ một ban kích động nhạc nổi tiếng về bài hát Sunday Morning. Ngày nào anh ta cũng đến quán ngồi đồng, vừa thưởng thức cà phê, vừa trồng cây si cô em TBH. Cuối cùng chẳng nên cơm cháo gì! Gia đình cô TBD hiện ở Montréal, còn gia đình cô TBH từ Montréal chuyển về Pleasanton (California.) vì chồng cô là Kỹ Sư được một hãng điện tử lớn ở Bắc Cali tuyển dụng.

Sau 1975, rạp Hát Văn Hoa vẫn còn hoạt động và coi như đã bị xoá sổ hoàn toàn vào ngày 14 tháng 03, năm 2011. Lúc đầu một công ty mua lại dự định xây một chung cư mười lăm tầng với nhà ở và các cửa hàng ăn uống, cùng các phương tiện giải trí khác. Nhưng chính quyền chỉ cho phép xây năm tầng. Do đó công ty tạm ngưng để chờ xin giấy phép xây dựng lại. Trước sau gì cũng sẽ được chấp thuận. Chuyện này chỉ còn là vấn đề thời gian mà thôi! Hiện nay, tạm thời ban ngày nơi đây là chỗ rửa xe và mở quán nhậu. Ban đêm làm chỗ giữ xe hơi.

Đoạn đường còn lại, phải nhắc đến một quán cơm Xã Hội, chuyên phục vụ cho giới lao động, công tư chức với đồng lương thấp và học sinh, sinh viên nghèo. Giá rất bình dân, chỉ năm đồng. Thực đơn gồm ba món thay đổi thường xuyên. Cơm ăn thoải mái, ăn cho đến khi nào no bụng thì thôi! Ngoài ra, còn được tặng thêm một trái chuối tráng miệng và ly trà thơm, nóng bốc khói.

Sau đó phải kể thêm hai tiệm bán xi măng, gạch, cát và đá rất lâu đời là Tấn Phát và Tâm Long, tên của vợ và chồng được ghép lại. Tiệm bán vật liệu xây dựng Tâm Long số 8 TQK và tiệm vàng Bảo Thành số 9 TQK. Hai tiệm nằm đối diện nhau. Hai bên gia đình coi nhau rất thân tình và đều đông con. Lúc nào cũng có ý muốn làm thông gia với nhau. Nhưng rất tiếc các dâu và rể của cả hai nhà đều là những người

ở nơi khác. “Đúng là duyên số do Trời sắp đặt.” Dù có muốn làm mai mối bằng mọi cách, cũng không thể nào được!

Một chút nữa thì bỏ quên tiệm may áo dài tương đối nổi tiếng là Phương Luân, hiệu ảnh Ngọc Chương, cà phê Cây Trúc nằm ở kế bên.

Đi hết đường Trần Quang Khải sẽ gặp đường Đinh Tiên Hoàng. Trước đó gặp một cái đình nhỏ tên là Phú Hoà Vạn số 6 TQK, mà hồi xưa Thầy Vũ Hữu Tiềm thuê để mở lớp Luyện Thi Đề Thất vào các trường Công Lập. Nay, Đình Phú Hoà Vạn coi như bị xoá sổ vì một gia đình chiếm cứ từ trước đã cố tình làm mất đi các di tích của đình. Hiện chính quyền địa phương đang tìm mọi cách lấy lại để làm chuyện công ích.

Queo trái đi ra cầu Bông, sẽ gặp một quán bán thịt gà, vịt và heo quay Thanh Xuân rất đông khách. Cạnh đó là một tiệm chuyên sửa xe Vespa và Lambretta. Nhìn sang bên kia đường là tiệm giày Đông Hưng và nhà may áo dài Thanh Châu. Tiệm mang tên người con gái lớn nhất. Nhà may Thanh Châu khá nổi tiếng, chuyên may áo dài cho các ca sĩ và áo cưới cô dâu. Hiện nay tiệm may Thanh Châu vẫn tồn tại và có rất nhiều khách đến đặt may mỗi ngày.

Bên kia đường Trần Quang Khải là đường Nguyễn Huy Tự. Phía tay phải có chợ Đa Kao. Trước khi tới chợ Đa Kao, sẽ gặp một gánh chè chỉ duy nhất bán đậu đen. Bà bán chè có tướng trông phúc hậu. Bà chỉ bán vào buổi chiều. Chè đậu đen bà nấu, hạt rất dẻo, hương vị ngọt đậm đà. Thú vị nhất là “ngồi chòm hồm” ăn chè nóng dưới cơn mưa lất phất của Sài Gòn, vì không có ghế cho khách.

Một con đường chạy ngang chợ Đa Kao là đường Trương Hán Siêu. Bên trong có đền thờ nhà cách mạng Tây Hồ Phan Chu Trinh và quán bánh cuốn tráng hơi mang tên Tây Hồ. Bà chủ bánh cuốn tên là bà Cà. Bà khởi nghiệp năm 1960, bằng một cái quán xập xệ, một ít bàn ghế thấp lè tè và mấy tấm bạt cũ để che nắng mưa. Bà mất vào năm 2005. Nay, các con bà phát triển thành ba nơi bán bánh cuốn cùng mang tên Tây Hồ: hai tiệm trên đường Đinh Tiên Hoàng và Huỳnh Khương Ninh và một trên đường Đinh Bộ Lĩnh - Bình Thạnh. Phía trong chợ Đa Kao, nằm bên dãy chợ cá bên tay phải còn có Đình Hoà Mỹ, số 7 THS.

Đối diện chợ Đa Kao là Tín Nghĩa Ngân Hàng. Khi chiều đến, ngân hàng đóng cửa thì xuất hiện một gánh cháo lòng, mà bà chủ rất khó tánh. Bà luôn luôn ưu tiên bán trước cho nam giới, còn nữ giới thì bà thường bắt phải đợi. Nếu thắc mắc, khiếu nại thì bà im lặng, không trả lời. Có nghĩa là bà không muốn bán. Các nữ thực khách đành phải đi nơi khác mà trong bụng rất ầm ức vì bị bà đối xử phân biệt...

Đường Nguyễn Huy Tự rất ngắn, khoảng chừng ba mươi thước. Chấm dứt khi đụng đường Nguyễn Văn Giai. Chạy thẳng là đường Phạm Đăng Hưng (nay là Mai Thị Lựu.) Đi hết đường queo trái là Đài Phát Thanh Sài Gòn. Thêm vài bước sẽ gặp đường Nguyễn Bình Khiêm. Trên đường PĐH có Viện Nhu Đạo Quang Trung của Thượng Toạ Thích Tâm Giác. Nguyên Giám Đốc Nha Tuyên Úy Phật Giáo.

Đối diện với Viện Nhu Đạo Quang Trung là một ngôi chùa lâu đời của người Hoa, mang tên Phước Hải Tự hay còn gọi là Chùa Ngọc Hoàng, số 73 PĐH. Đặc biệt, trong chùa có nhiều cây cổ thụ lâu đời, một cái hồ lớn thả rất nhiều rùa, có những con sống đã vài chục năm trở lên. Mỗi khi các bó rau được thả xuống hồ cho chúng ăn thì cả hồ náo động, nước bắn lên tung toé, vì các chú rùa giành ăn tạt nên.

Đường Nguyễn Huy Tự, quẹo trái là đường Bùi Hữu Nghĩa. Có một cây cầu sắt cũ. Đi về phía chợ Bà Chiểu (Gia Định.) Nếu quẹo phải sẽ gặp đường Nguyễn Văn Giai. Đi hết đường Nguyễn Văn Giai sẽ gặp đường Đinh Tiên Hoàng. Nhìn sang phía bên kia đường là đường Huỳnh Khương Ninh.

Bên trái là rạp hát Asam, nay đã xây thành chung cư và tiệm thuốc tây Lịch Cường. Pharmacy mang tên của Dược Sĩ Tổng Lịch Cường. Đầu đường Huỳnh Khương Ninh, có xe bánh mì Bảy Quan với bánh mì thịt, dăm bông và ba tê rất độc đáo. Hiện nay đầu đường HKN là hai tiệm bánh cuốn mang tên Tây Hồ do con gái bà Cà chiếm ngự. Trên con đường này có trường trung học Huỳnh Khương Ninh. Đi hết đường Huỳnh Khương Ninh sẽ gặp đường Phan Liêm. Đường chạy dọc theo bên hông Nghĩa Trang Mạc Đĩnh Chi.

Trên đường Đinh Tiên Hoàng giữa khoảng đường Phan Đình Phùng và Phan Thanh Giản có đường Tự Đức (nay là Nguyễn Văn Thủ), trường tiểu học Đa Kao, mì Cây Nhãn, thêm hai nhà hàng Pháp nổi tiếng là Chez Albert và La Cigale. Ngoài ra, cũng phải kể thêm hai quán cà phê đã đi vào gia phả Cà Phê Saigon trước năm 1975.

Quán thứ nhất là cà phê Hân mà tất cả mọi thứ đều làm bằng Inox từ phin, muỗng, tách đựng đường, đựng sữa. Quán thứ hai là cà phê Duyên Anh. Quán mang tên nhà văn Duyên Anh, nhưng hoàn toàn không dính dáng đến nhà văn này. Cô bé ngồi tính tiền tên Q. có nụ cười xinh xinh, đôi mắt tròn, đen láy và tóc dài thắt bím rất dễ thương. Cô làm cho bao nhiêu đáng anh hùng mê mết. Cô cũng còn là đề tài cho các chàng thi sĩ tài tử đến vừa thưởng thức cà phê, vừa làm thơ sầu mộng. Nhưng chẳng anh nào lọt được vào đôi mắt nai tơ của nàng! Bây giờ Cà phê Hân và Duyên Anh là hai nhà hàng bán thức ăn hải sản.

Khu Đa Kao có thể kể thêm những con đường tên không thay đổi:

- Đường Nguyễn Bỉnh Khiêm có Nha Tổng Giám Đốc Trung Tiểu Học và Bình Dân Giáo Dục, hai trường Trung Học Công Lập Trưng Vương, Võ Trường Toản, hồ bơi Nguyễn Bỉnh Khiêm, Đình Tân An, các Sở và Nha An Ninh Quân Đội.
- Đường Phan Kế Bính có quán cà phê Văn Nghệ Cây Tre, Hội Văn Hoá Bình Dân do ông Huỳnh Văn Lang Tổng Giám Đốc Viện Hối Đoái làm Chủ Tịch.
- Đường Mạc Đĩnh Chi với Bi Da và nhà hàng Trường Càng, Hội Việt Mỹ và Ty Cảnh sát Quận Nhất.
- Các đường Trần Cao Vân, Phan Tôn, Phan Ngũ, Trần Doãn Khanh, Cây Điệp, Nguyễn Thành Ý, Hoà Mỹ.

Gần ngã tư Đinh Tiên Hoàng, Nguyễn Phi Khanh và Hiền Vương vẫn còn cây Đa cổ thụ rất to đứng sừng sững, năm sáu người ôm không xuể. Bên kia đường là tiệm

chuyên làm con dấu, bảng tên, thêu cờ, bán các huy hiệu và tài liệu Hướng Đạo Việt Nam tên Phúc, số 180 ĐTH. Ông Phúc được thân nhân bảo lãnh đi Mỹ. Qua ở được một thời gian, ông cảm thấy không hợp, nên quay về VN lại, để ngày ngày tiếp tục công việc từ trước gắn liền với cuộc đời ông.

Phải kể thêm một con đường tương đối đẹp và thơ mộng là đường Phùng Khắc Khoan với tư gia Đại Sứ Hoa Kỳ. Hai bên đường trồng toàn những cây me. Khi có gió nhẹ và nắng vàng. Những chiếc lá me rơi rơi, trông dễ thương và thơ mộng vô cùng!

Cuối cùng trở về khu Tân Định. Xin chỉ ghi ra những con đường không bị đổi tên:

- Nguyễn Văn Mai nối hai đầu đường Hai Bà Trưng và đường Huỳnh Tinh Của có trường tiểu học con trai Tân Định, nhà thuốc Đỗ Phong Thuần và xóm Hàm Sỏi danh tiếng về du đảng trong vùng.

- Đường Đinh Công Tráng, với món bánh xèo vang danh, trường (Tân Thịnh, Les Lauries, Văn Minh) và tiệm chụp hình Duy Hy, số 76 ĐCT, chuyên chụp hình cho học sinh các trường tiểu học công lập để làm kỷ yếu mỗi năm.

- Ngay góc Hai Bà Trưng và Đinh Công Tráng là tiệm thuốc Kính Tiên, số 274 HBT. Nếu quẹo phải có Luyến Photo và lò dạy nhạc của ba nhạc sĩ Lê Đình, Minh Kỳ và Anh Bằng. Được ghép lại là Lê Minh Bằng. Nhạc sĩ Lê Đình hiện ở Canada, nhạc sĩ Anh Bằng đang ở Hoa Kỳ, còn nhạc sĩ Minh Kỳ đã mất tại Suối Máu - Biên Hoà vào Tháng Tám, năm 1975. Nếu quẹo trái thì gặp tiệm giày Trinh Shoes, hai tiệm bán hòm Vạn Thọ và Tobia, hẻm Bưu Điện đi ra được đường Hiền Vương. Quẹo bên phải gặp trường dạy lái xe hơi Mayer của ông nghị Còi Ô Tô Giáp Văn Thập, nhà của nữ nghệ sĩ Mỹ Trinh số 110. Cô Mỹ Trinh chưa bao giờ mở quán ăn hay là diễn viên hài khi còn ở VN, và côm tấm Hiền Vương số 114 HV. Quẹo trái gặp trường Mẫu Giáo Michelet và đường Lý Trần Quán.

Gần đó có tiệm chuyên làm cửa sắt, máng xối... của gia đình hai anh em của rơ Trần Gia Thu và Trần Gia Châu danh tiếng một thời trong làng đua xe đạp VNCH. Đối diện bên kia đường là cà phê Thu Hương cũng có tiếng tăm ở Sài Gòn trong lịch sử cà phê Sài Gòn, mà ông chủ không muốn ai đổ nước sôi vào phin cà phê, ngoài ông ra, nhà thờ Tân Định số 289 HBT và trường Thiên Phước số 295 HBT. Bên trong nhà thờ Tân Định có một cổng sắt thường đóng, chỉ để hở đủ cho một người len qua. Khi nào có lễ lớn thì cửa mới mở lớn ra. Đi qua cổng này sẽ gặp trường La San Đức Minh, cũng như đường Hiền Vương, đường Pasteur và đường Huỳnh Tinh Của.

Đầu đường Hai Bà Trưng và Hiền Vương là Tín Nghĩa Ngân Hàng và nhà may Paris Mode. Đối diện là quán Bar Châu Thới. Trên đoạn đường Hiền Vương này có ngõ hẻm Trần Tấn Phát đi ra được đường Duy Tân, Phan Thanh Giản và Hai Bà Trưng,

hai cây xăng và rửa xe. Phía tay phải có tiệm giò chả Phú Hương và hai tiệm phở gà nổi tiếng là Hiền Vương, Chí Thành. Nhiều thực khách là các giới chức trong chính quyền Sài Gòn thường đến đây thưởng thức. Hai chủ tiệm phở đều là người cùng quê ở miền bắc.

Ngoài ra, cũng xin kể thêm đường Pasteur. Con đường đi ra được Huỳnh Tịnh Của, Hai Bà Trưng, Hiền Vương. Nơi đây có nhiều tiệm phở, quán cà phê Hồng của hai chị em, nhà may áo dài Thiết Lập và Viện Pasteur, chiếm một chu vi rất rộng, có bốn con đường bao quanh, với những cây cổ thụ to đến nỗi năm, sáu người ôm vẫn không xuể.

Ngay ngã ba Nguyễn Đình Chiểu (nay là Trần Quốc Thảo) và Pasteur, có một cái má đá rất lớn được xây bằng đá ong đã bị giải toả. Nằm cuối bên kia đường là một trong những trường dạy Anh Văn đầu tiên của Sài Gòn tên Khải Minh. Quẹo trái ra đường Công Lý, có hãng xe đồ tên Cosara của ông Phạm Hoè. Quẹo phải ra chợ Tân Định và Y Viện Tân Định. đi ngang nhà ông Thượng là ông bầu ban kích động nhạc mà các nhạc sĩ đều là các con ông, xóm đạo Pasteur, tiệm hớt tóc Hoàng Lâm và nhà ông chủ Sơn Mài Thành Lễ.

Đầu đường Huỳnh Tịnh Của có cây Phượng Vỹ rất to mà bố, năm người ôm không thề hết. Cây cho hoa Phượng màu đỏ nở rục vào mùa hè. Dưới tàn cây Phượng, những người thợ hớt tóc dùng các tấm bạt để che mưa, nắng và dụng cụ hành nghề của họ gồm một cái ghế, một tấm kính, một miếng da giống dây nịt để mài dao cạo và vài tờ nhật báo phát hành trong ngày dành cho khách chờ đợi cạo. Bà con nói cây Phượng không lồ này có lẽ đã hơn trăm tuổi?

Kế tiếp là Sài Gòn Ân Quán, tiệm Phở Hoà Bình, nhà may Hồng Duyệt. Giữa tiệm phở và nhà may là một con hẻm nhỏ số 29, có nhà của Hoạ Sĩ Đinh Cường ở đầu ngõ, đi tiếp thì đến tiệm thuốc Bắc tên Đại Cờ Việt. Gia đình rất đông con. Trong số đó có một cô tên Mẫn, sinh viên Đại Học Văn Khoa. Cô có nước da trắng, dáng cao, nét hơi lai. Một thời cô Mẫn nổi tiếng về xem bói bài, được nhiều người nể phục. Khách đến xem rất đông, phải lấy số thứ tự để chờ đến phiên mình được xem bói. Nhìn đối diện là trường Nữ Tiểu Học Đồ Chiểu.

Để kết thúc bài viết. Xin viết ra một điều kỳ diệu, huyền bí không làm sao giải thích được:

“Tân Định và Đa Kao có lẽ là vùng đất an lành nhất của Sài Gòn, Chợ Lớn và Gia định.” Chắc là được Ông Trên, Trời Đất, Ông Bà khuất mặt che chở và phù hộ. Vì thế bà con nơi đây lúc nào cũng sống trong thanh bình và an lạc. Mọi sinh hoạt gần như hai mươi bốn giờ, dù trong lúc chiến tranh, thiên tai, loạn lạc hay bất cứ biến cố quan trọng gì xảy ra cũng không ảnh hưởng đến địa danh này!

Đặc biệt, Tân Định và Đa Kao có nhiều đình, chùa, miếu, đền được xây cất trên đó đã từ lâu. Có cái đã tồn tại hơn một thế kỷ. Nay, thì diện tích các nơi thờ phượng, cúng bái đó đang dần dần bị thu nhỏ diện tích lại hoặc biến mất hẳn. Người ta cố tình đem dùng vào các mục đích thương mại, cho thuê mặt bằng, hay xây cất nhà cửa bất hợp pháp trên đó. Có vài nơi chỉ treo bảng gọi tên là đình, chùa. Nhưng thực chất bên trong thì hoàn toàn trống trơn, không có vẻ gì gọi là chỗ thờ phượng. Việc đụng chạm và xúc phạm đến những nơi thiêng liêng, tôn nghiêm đã bao đời nay có thể sẽ ảnh hưởng phần nào đến vùng đất Địa Linh Nhân Kiệt và an bình này trong tương lai?

Xin phép được dừng ở đây. Hy vọng các bạn đã tìm lại được một chút hương xưa của ngày tháng cũ! Tất cả chỉ còn là kỷ niệm. Nhưng

“Kỷ niệm ấy hôm nay xa rồi!

Thời gian cuốn như dòng nước trôi

Còn đâu những giây phút bên nhau

Nhìn trăng lên trong những đêm thâu

Gửi tâm tư cho mây cùng gió.”

(Kỷ Niệm Xa Rồi - Nhạc Sĩ Nguyễn Hữu Thiết)

Một lần nữa Tân Định & Đa Kao mãi mãi trong tiềm thức của chúng ta.

Trần Đình Phước

San José – California (Viết lại Tháng Mười, năm 2015)

* Tựa đề cũ “Tân Định - Đakao Dễ Thương - Những Con Đường Vẫn Như Xưa.” viết năm 2010

Thơ Cao Nguyên

Nhớ

“Về đây nghe em

Về đây, mặc áo the, đi guốc mộc ....”

(Nhạc Trần Quang Lộc)

Em đi guốc mộc Đa Kao

Ngây thơ bước thấp bước cao đến trường

Guốc vui gõ nhịp trên đường
Có anh ngày đó vẫn thường theo sau
Chân em lúu rúu bước mau
Guốc reo lóc cóc bên nhau mỗi ngày
Theo tà áo trắng vờn bay
Nghiêng vành nón lá thơ ngây trong chiều
Từng đàn bướm trắng yêu kiều
Tung bay theo gió ít nhiều hương lan
Nghe chừng ngân ấy âm vang
Rộn ràng tiếng guốc chiều tan trường về
Để anh ngỡ ngẩn bên lề
Nhìn len lén mái tóc thề ngang vai
Lạy trời cho guốc đứt quai
Để anh có dịp trở tài làm quen
Ướm chân, sửa guốc cho em
Chân son gót nhỏ kề bên song hành
Tơ trời rất đổi mong manh
Vấn vương bao giấc mộng lành năm nao
Còn đâu tiếng guốc Dakao
Sân trường cửa lớp thuở nào vào ra
Mơ hồ tiếng guốc đã xa
Vẫn còn đồng vọng như là đâu đây.

*

Nhớ Tân Định, nhớ Dakao
Saigon ngày ấy lẽ nào lại quên
Những con đường dấu thay tên
Vẫn còn nguyên vẹn trong tim mọi người
Saigon sống mãi trong tôi
Một thời để nhớ, một thời để yêu .

Cao Ngọc Cường
(SV ĐHSPSG, Việt Hán, 1972-1975)

Như giấc ngủ mơ!

Ngọc không biết rõ có phải hồi di cư năm 1954 hầu hết người từ Bắc vào Nam đều có thời gian sống ở trại tạm cư ở Tân Định hay không?

Vào Nam đại gia đình bên nội của Ngọc ở tại đây, đời sống rất vui, vì cả họ sống quây quần cùng nhau, con nít nhà này sang nhà kia chơi, ăn cơm, ngủ trưa vì lúc đó Bà Nội còn khỏe mạnh, hàng ngày còn đi thăm họ hàng, làng nước chiều nào về cũng có thật nhiều quà bánh. Cả ba chị em Ngọc đều đi học ở trường Nữ Tiểu Học Đồ Chiểu, bên cạnh trường Ngọc học là trường Nam Tiểu Học Tân Định.

Hàng tháng đến kỳ lĩnh lương, cả nhà lại tản bộ ra tiệm Hồng Phúc ăn cơm gà, rồi đi xem phim ở rạp chiếu bóng Kinh Thành, hay đón xe ra bến Bạch Đằng hóng gió. Sau này Bác Cả mua nhà lớn ở ĐaKao, họ hàng lại tụ tập một năm sáu lần cho những ngày giỗ họ, giỗ Ông Bà Cụ Nội, Rằm tháng Bảy, hai ngày Đón, Tiễn Ông Bà trước và sau Tết...

Thật ra thì anh em, con cháu chạy qua, chạy lại nhà Bác một tuần mấy lần, nhất là cuối tuần vì nhà Bác gần ngay rạp xi nê Văn Hoa, lại gần ngay chợ Tân Định và ĐaKao tha hồ mà ăn quà, và xem phim. Bên kia đường, là nhà ông Đức(chú của Cậu Ngọc) ở cạnh rạp hát Văn Hoa. Tiệm bán quân trang, quân dụng, bán huy hiệu, huy chương, dây chiến thắng...của quân đội ở đường Đinh Tiên Hoàng lại là nhà Bác Quế Anh, chị của Cậu Ngọc...

Đông Tây mây sao, đầu sông cuối bến nào mấy anh trai con bác đều thuộc như đường chỉ tay, mấy cô con gái chỉ được phép quanh quần khu nhà bác, khu chợ, giải trí ở rạp hát Văn Hoa, và mấy cửa hàng bán giày dép, guốc cao gót ĐaKao ở đường Đinh Tiên Hoàng.

Sau tết Mậu Thân, nhà Vĩnh Tường nhận bánh quế bỏ hàng của nhà họ Đặng; hồi đó đi học buổi sáng, còn buổi chiều phải phụ làm bánh, xếp bánh để kịp giao hàng trước 6 giờ chiều.

Năm 2006, về thăm nhà ở Phú Nhuận 2 tuần, ngày nào vợ chồng Ngọc cùng mấy anh chị em bên chồng đều lượn dạo khắp vùng Tân Định-ĐaKao. Sáng thì rủ nhau đi ăn phở ở đường Công Lý, đi chợ Tân Định ăn quà, rồi đi chợ mua thức ăn, hàng hóa, chiều thì mua trái cây tươi từ xe mới chuyên hàng về, và đi lựa hàng vải áo dài rồi đặt may ở nhà may Thiết Lập, hay dạo xem mấy tiệm bán quần áo nhập cảng, mấy tiệm vàng, hình như hầu hết là quốc doanh.

Nói chung, thì Tân Định vẫn như xưa vẫn tấp nập, ngoại trừ ngao ngán hơn vì có thêm nghề bán dạo của những người dân thất thời lỡ thế, người bán thì xơ xác, thất thần, hàng hóa thì thượng vàng, hạ cám...

Họ Hàng, những người lớp trước đã về cùng các cụ, lớp tuổi mình thì ở Mỹ, Đức, Canada... Nhớ nhau, gần thì một năm còn gặp mặt nhau ngày giỗ họ, xa thì lâu thật là lâu mới í ới qua phone...

Dẫu rằng xa mặt chẳng cách lòng nhưng một dạ trăm quê buồn tê tái mỗi khi nhớ lại những ngày xum họp xưa. Sáu, bảy mươi cả rồi nhưng mỗi lần gặp nhau anh chị em họ vẫn thân thiết , và các anh chị lớn vẫn thương quý và chiều các em lắm.

Ôi! Đời cứ như là một giấc ngủ mơ !

Đặng Lê Ngọc

(SV ĐHSPSG, Việt Hán, 1972-1975)